

Beretning januar 2015

Arrangementerne

Året blev indledt 30. januar med et foredrag af lektor ved Syddansk Universitet **Søren Frank** om Sofi Oksanen – grænsens forfatter. Søren Frank indledte med at bemærke, at der har været kritiske røster i Estland med hensyn til Oksanens forfatterskab. Oksanen rører ved fortielsen og fortrængningen, og således er Oksanens hovedværk *Renselse* er en roman om opbrud – en optrævling af en fortrængt fortid. Romanens puslespilsstruktur (af og til krimilignende) afslører bid for bid den fortrængte fortid. Megen moderne europæisk litteratur er græselitteratur – ofte konfronterende det ”gamle” Europa med en andethed. Grænsen kan være en kløft eller en passage, som letter overgangen fra et land til et andet, fra et sted til et andet, fra en sindstilstand til en anden, men Oksanens grænser har snarere karakter af barrierer frem for noget, som letter overgangene. Der er de geografiske grænser: Estland/Finland – Estland/Tyskland – Estland/Sovjetunionen. Der er Vest contra Øst og demokrati contra kommunisme, og der er sproggrænserne: estisk – tysk – russisk. Den ene hovedperson, den estiske Aliide, bliver på stedet – men grænserne trækkes hen over hende. Romanens to kvinder, Aliide og Zara repræsenterer to parallelle skæbner. Til slut perspektiverede Søren Frank Oksanens forfatterskab set i sammenhæng med anden moderne litteratur: Migrantforfattere får nobelpriserne, mens Nordisk råds litteraturpris gives til de kernenordiske forfattere (med Oksanen som en undtagelse). Verdenslitteraturen er under påvirkning af digitalisering og globalisering, og på vore breddegrader går vi fra en europæisk kanon mod en global kanon. Den europæiske litteratur får en ”bøjning”, så den evner at rejse ud i verden. Efter foredraget var der generalforsamling, hvor jeg aflagde beretning og gennemgik regnskabet, som udviste et overskud. Bestyrelsen har i 2014 bestået af Bodil Lausten, Ilse Klink Jakobsen, Merete Krarup, Jens Smærup Sørensen og undertegnede. Hanne Berg har været suppleant.

Professor **Ove Korsgaard** holdt 6. marts foredrag ud fra sit store værk *Solskin for det sorte muld* og indledte med spørgsmålet: Hvornår blev morsingboerne moderne? Var det som Ove Korsgaard lærte i Hvidbjerg skole, at vi har været et folk og en nation gennem 1000 år? Nej, den holder ikke. ”Folk” har langt op i årene baggrund i slægt og husstand og ikke noget med nation at gøre. Kronen og kirken var identitetsgivende instanser – også på Mors i begyndelsen af det 19. årh. – man opfattede sig ikke som del af en nation. I Frankrig var der ellers i 1789 sket noget: folkesuveræniteten blev knæsat. Folkeoplysningens ærinde var at gøre opmærksom på, hvordan man håndterer overgangen fra at være undersåt til at være suveræn. De ”fine” havde det svært med at skulle opfatte sig som folk, og også almuen havde besvær. Bevægelsen fra almue til folk tager først fart efter nederlaget i 1864. Og et egentligt opbrud sker med de gudelige forsamlings rolle: Det er et oprør i Jesu navn og altergangen bliver indgang til samfundslivet. Adgangsbilletten var Luthers lille katekismus.

Den 25. marts havde vi besøg af **Dorthe Nors**. Vi sang Kaalund til en start, og Dorthe Nors bemærkede, at hun tit har vandret på Solbjerg Parkkirkegård – og set til Kaalunds og Vilhelm

Kyhns grave. Dorte Nors debuterede med romanen *Soul* i 2001 – meget inspireret af Kerstin Ekman, men hun havde vanskeligt ved at styre volumenknappen. Senere har hun arbejdet sig fra svensk til ”dansk design”. *Kantslag* minder også om det at synge. Man sang meget efter højskolesangbogen i hjemmet og i omgangskredsen. Det handler om at synge en følelse klart ud og trænge igennem med den. Dorte Nors har flakket noget rundt, men *Kantslag* er en slags logbog – hun fandt sig selv og sin form i Knud Sørensens sommerhus i Vorupør. *Kantslag* blev et kritikergennembrud. Men der skete intet! Og hendes erfaring blev, at jo mere man råber og banker, des mere binder døren. Hun mente at novellen har trange kår i Danmark, men i USA afsættes mange noveller. *Karate Chop* udkom i USA for godt en måned siden (altså februar 2014) med mange flotte anmeldelser. I USA udkommer godt 20.000 bøger pr. år, så alene det at blive anmeldt er et scoop. Novellen *Hejren* blev før udgivelsen af *Karate Chop* bragt i The New Yorker, som hver uge siden 1925 har bragt et stykke kortprosa. Nordjyder og amerikanere kan det der med at rejse sig og fortælle en historie, som sidder lige i skabet. Til slut læste Dorte Nors novellen *Vadehavet* fra *Kantslag*.

Den 29. april var der forfatteraften med **Anne-Cathrine Riebnitzsky**, som indledte aftenen med et Tolstoj-citat (her dog på engelsk): ”All happy families resemble one another; every unhappy family is unhappy in its own way.” Citatet flugter fint med forfatterens egen barndom, som foregår i en delvis dysfunktionel familie – ligesom i Riebnitzskys seneste roman, *Forbandede yngel*. Selv om persongalleriet og begivenhederne i bogen er fiktion, har Riebnitzsky alligevel stillet sig spørgsmålet, om der er trukket for meget på hovedstolen. Efter forfatterskolen, hvor alt stod i kortprosaens tegn, søgte Anne-Cathrine Riebnitzsky ind i hæren. Det passede hende, fordi forsvaret giver gode rammer. Der er overensstemmelse mellem det man siger, og det man gør. Hun var 14 måneder i Afghanistan. Derefter hjem med stress efter for lange arbejdsuger, og efter at der var 14 dræbte danske soldater i perioden. Efter pausen fortalte Riebnitzsky om sin skriveproces. Hun står sent op – ”taler med” Vorherre 45 min. hver morgen. Derefter 2 timers skriv. Hun har gang i mange kapitler i gang ad gangen efter et sindrigt system med numre og farver. Hun afsluttede med at opfordre til at vi blander os, hvis vi har mistanke om børn, som mistrives: www.deldinbekymring.nu

Set-up’et til aftenen med **Lone Aburas** den 16. september var lidt anderledes end til foreningens sædvanlige foredrag. Der var stillet et podium an med to lænestole og et lille bord, og salen var ”vendt om”. Lone Aburas havde ønsket at aftenen kom til at forme sig som en samtale/et interview, og det blev mig der trak loddet som Aburas’ samtalepartner. Der var mange blandt publikum den aften, som gav udtryk for at formen var rigtig god, og jeg skal heller ikke lægge skjul på, at jeg selv havde det godt med interviewer-rollen. Før pausen koncentrerede vi os om temaerne i Aburas’ seneste bog *Politisk roman* med de mange helt dysfunktionelle voksne og unge, hvoraf dog et par stykker måske kan kaldes velmenende. Efter pausen tog vi fat på *Den svære toer*, hvor Aburas’ personer igen holdes ud med strakt arm i ironisk distance – samtidig med at det er meget morsomt. Til slut rundede vi debuten: *Føtexsøen* om Lene, der har besvær med sin første bog, om hendes baggrund i en familie med ægyptisk (af og til sudansk) far og

dansk mor, og om hendes kvaler som kassedame i Føtex. Jeg havde valgt ikke at spørge ind til forholdet mellem fakta og fiktion, men valgt udelukkende at fokusere på Aburas' bøger som litteratur. Hvor peger bøgerne hen? Og hvad er det for fare-segmaforer som Aburas hejser?

Professor **Erik A. Nielsen** kom forbi den 21. oktober. Han lagde veloplagt ud med på salens klaver et spille for til ”Himlene Herre” – en Grundvigssalme, der i virkeligheden er en jødisk salme i kristen udlægning. I Grundtvigs version af salmen synger menigheden med englene (ligesom i Sov sødt barnlille). Grundvig mente at Danmark var bedst og udvalgt af Gud. Og aftenens forelæser gav ham delvist ret: Der er i hvert fald så meget rigtigt, at Danmark har 3-4 helt store poetiske talenter blandt salmedigterne, og ikke mange andre lande kan opvise noget tilsvarende. Kingos, Brorsons og Grundtvigs salmer er – ud over at være salmer – også en Danmarkshistorie: I Kingos optik er det et grundvilkår at kirken er stærk. Landet har stærke fyrster, og religion er en pligt. Det ændres under Brorson, hvor et politisk tomrum har behov for at fyldes indefra; mens Grundvig må starte fra scratch og forsøge at genrejse kirken. Reformationens slagnummer var salmen. Bogtrykkerkunsten giver individet mulighed for at vælge, således at tilegnelsen af Bibelen sker syngende. Dette var oplægget til en fængslende gennemgang af Kingos, Brorsons og Grundtvigs ligheder og forskelligheder – alt sammen sat i historisk og kirkehistorisk sammenhæng og med indblik i de forskelligartede salmebøger som de tre salmedigtere stod fadder til.

Om den 10. november kan man roligt sige, at der skete der noget helt andet. **Susanne Staun** kom hvirvlende og foredrog til en begyndelse sammen med foreningens næstformand et minidrama: Et reelt naboskænderi om en fælles/ikke-fælles bro. Dette førte til Stauns første bog. Hun havde optaget samtalen på bånd, og lod den gå ind i en fiktion: *Sådan lyder en salonriffel*. Stauns første bog om Fanny Fiske var tænkt som en parodi på (dårlig) amerikansk serie-krimi. Femi-krimi var der ikke noget der hed i 1999. I Danmark havde vi ikke psykologiske profileksperter dengang (det havde de i USA). Og i det hele taget er Fiske-krimierne fyldt med ”spådomme”. Men parodien blev taget alvorligt, og så fortsatte Staun. Med ikke-letbenede problemstillinger – men med ganske tunge sager. Senere kom thrilleren til, hvor det ikke er en politiafdeling eller en detektiv, der driver opklaringen, men en person med en personlig drift. Fx er retsmedicineren Maria Krause patologisk – med en personkarakteristik som genfindes i Söderbergs *Doktor Glass*. Efter pausen satte Staun fokus på tre succeser: *Millenium-trilogien* (65.000.000 solgte), *Frøken Smillas fornemmelse for sne* og tv-serien *Forbrydelsen*. I alle tre tilfælde er det en kvinde – den ensomme ulv – som driver værket. Kvinderne opfører sig som mænd, er ærgerrige, højt begavede og burde have en borderline-diagnose. Verden har længe været klar til de ikke-pæne piger. Man vil have piger med kant. Det fik vi i Nykøbing denne aften.

Den 3. december var overskriften ”Piller lidt rust af min kind”. **Margrethe Højlund** (oplæsning), **Anders Persson** (piano og keyboard) og **Terje Sundby** (slagtøj) tog tilhørerne på en rundrejse i det univers, som er skabt af digterne Inger Christensen og Tomas Transtrømer. De tre kunstnere skabte en collage af tekster og musik, og der blev vekslet mellem oplæsning af Inger Christensens digte på dansk og Transtrømers digte på svensk og dansk. Nogle digte med sprød

musik under. Andre gange foldede musikken sig ordløst ud. Forestillingen havde sin forankring i Inger Christensens store værk, ”det”, og kredse om forgængeligheden som tema. Forgængeligheden, som - i modsætning til det bratte og absolutte begreb ”død” – rummer processer, muligheder og håb. Margrete Højlund er for nylig vendt hjem fra 25 års ophold i Frankrig, hvor hun blandt andet også har opført en forestilling med baggrund i Inger Christensens *Alfabet*. Man skulle nok stå lidt på tær for at fange hvert eneste ord og hver betydning i Margrethe Højlunds oplæsning; men det var alle anstrengelserne værd. Hendes smukke og sikre danske og svenske blandet med musikken var vanskeligt at få ud af ørerne igen. Og så kunne alle vi der med Tranströmers ord efterhånden har fået ”eksamen fra glemslens universitet” gå hjem og slå yndlingsstederne efter. Aftenen blev afviklet i Musikværket og blev til i et samarbejde mellem biblioteksforeningen og Musikværket.

Generelt

Som det senere vil fremgå under gennemgangen af årets regnskab har biblioteksforeningen haft et økonomisk godt år. Det hænger selvfølgelig sammen med stor opbakning til arrangementerne. Det er sådan at vi i forhold til 2013 har haft lille formindskelse af entreindtægterne på omkring 1000 kr. Til gengæld har vi haft en flot medlemstilgang. I forhold til 2013 er medlemstallet øget med 11 procent. Arrangementerne i 2014 har været meget velbesøgte. Et jævnt leje omkring de 40 – 50 tilhørere de fleste aftener – og så fuldt hus til Ove Korsgaard og Riebnitzsky og mere end gennemsnitligt besøg til Erik A. Nielsen. Det er som det er: der kommer flest tilhørere, når forfatterne er kendte og elskede. Og fint nok med det, men måske skulle flere vove en gang imellem at give det uprøvede en chance.

Taksigelser

Tak til bestyrelseskolleger for rigtig godt samarbejde om alle arrangementerne – speciel stor tak til Hanne Berg, som gennem to år har deltaget i bestyrelsesarbejdet som arbejdende suppleant, til personalet på Morsø Folkebibliotek fordi de på mange måder i det daglige bakker op om foreningens arbejde. Også tak til Morsø Folkeblad for gode foromtaler – og nogle gange for referater fra vores aftener her i Støberisalen. Foreningens tidligere formand, Anne Riis Bovbjerg, har stået for at udarbejde folderne, som kommer til alle medlemmer to gange om året. Vi er glade for at Anne fortsat har fundet tid til at udarbejde de meget flotte og professionelle præsentationer af foreningens program. TypoGrafic har trykt folderne i 2014 uden beregning; det er vi naturligvis også taknemmelige for. Tak til Morsø Folkeuniversitet, som har været samarbejdspartner ved to af årets arrangementer – Søren Frank og Ove Korsgaard. Også mange tak til Musikværket, som vi samarbejdede med om Højlund-arrangementet. Tak til Statens Kunstråd (Forfattercentrum), uden hvis bidrag – hele fem stk. á 5.000 kr. – årets program ikke havde kunnet afvikles. Til sidst, men bestemt ikke mindst, en stor tak til biblioteksforeningens medlemmer for stor opbakning bag vore arrangementer.

Programmet for 2015

Vi er jo allerede godt i gang. Men – som de fleste vel har set i folderen eller i Morsø Folkeblad – er der mere i vente. Den 3. februar kommer **Helle Helle** og fortæller om sin seneste roman: *Hvis det er*. 9. marts kommer turen til **Lea Korsgaard**, som fortæller ud fra sin bog om Wilhelm Reich og Sexpol i Danmark. *Orgasmeland* hedder værket – men fortvivl ikke. Foredraget er også for abonniner. Endelig får vi besøg den 9. april af Lars Frost, hvis seneste roman har havn efter en såmaskine: NS Kongskilde 5100.

Vi har allerede en ideliste til efteråret. Blandt andet efter et forslag fra et af vore medlemmer – nemlig et en forelæsning om den chilenske digter og nobelpristager, Gabriella Mistral. Mere er i pipeline – men husk, at gode ideer og forslag altid er yderst velkomne.